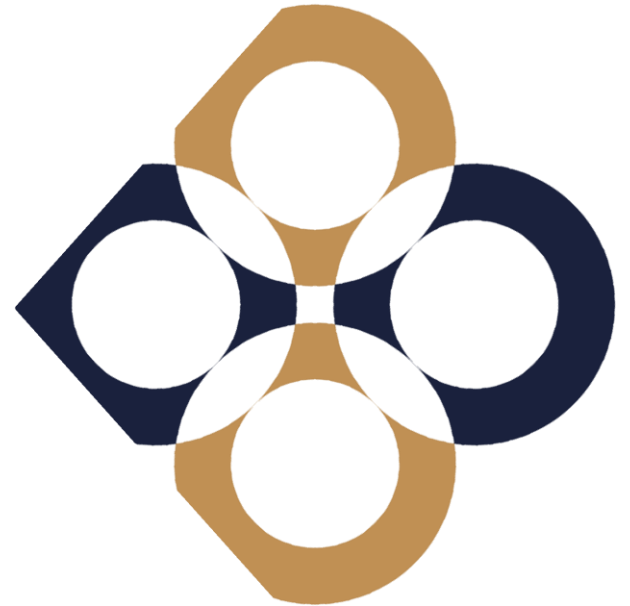

Adatbázisok előadás I.

Alapfogalmak

Miről lesz szó?

1. Tudnivalók
2. Miről fogunk tanulni?
3. Alapfogalmak

1. Tudnivalók

Követelmények – részletesebb leírás a Moodle-ben

- Félév közben
  - Részvétel a gyakorlatokon (Maximálisan 25% hiányzás megengedett)
  - ZH-k és tesztek megírása, feladatok határidőre történő leadása

A számonkérések tervezett üteme

- ☐ ZH1 – negyedik gyakorlat elején (SQL alapok + elméleti teszt)
- ☐ ZH2 – hetedik gyakorlat elején (haladó SQL + elméleti teszt)
- ☐ ZH3 - tizedik gyakorlat elején (dokumentum és gráf adatbázisok + elméleti teszt)
- ☐ Félévzáró ZH – tizenkettedik gyakorlaton (elmélet + gyakorlatból minden)

- ☐ Házi feladatok: 2 alkalommal, egy hetes határidővel (kiadás: 4. és 8. gyakorlat)
- ☐ Beadandó feladat (esettanulmány): határidő a félév vége, kiadás: 6. gyakorlat)

Értékelés

- ☐ Félévközi tesztek és zh-k – 30%
- ☐ Házi feladatok – 10%
- ☐ Esettanulmány – 20%
- ☐ Félévzáró teszt és zh – 40%

Jeles: 90%-tól, Jó: 80%-tól, Közepes: 70%-tól, Elégséges: 60%-tól, Elégtelen: 60% alatt

A félév során max. 10% bónusz szerezhető

Kapcsolat

- Email
  - geza.molnar2@uni-corvinus.hu
  - A beazonosításhoz a hallgató adja meg a csoportját és NEPTUN-kódját is
- TEAMS

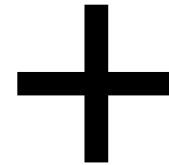
Más csatornán (pl. Moodle) ne keressenek!

2. Miről fogunk tanulni?

Tematika

- Alapfogalmak
- Relációs adatmodell
- Relációs algebra
- Adatbázisok tervezése
- Adattárházak, adattárházfejlesztés a gyakorlatban
- Nem relációs adatbázisok
- Adatbáziskezelő rendszerek a gyakorlatban

Gyakorlatok I-VII.: SQL-nyelv

Az előadástól független tananyag

Fókusz: lekérdezések (SELECT)

Eszközök:

- ☐ Azure Data Studio
- ☐ Microsoft Fabric
- ☐ SQL Server Express
- ☐ Online SQL Editor

Gyakorlatok VIII-XII.: NoSQL

Az előadással szinkronban

Fókusz: lekérdezések SQL-es szemszögből

Eszközök:

- ☐ MongoDB Atlas/Compass
- ☐ Neo4J Sandbox/Desktop
- ☐ Redis Cloud/CLI
- ☐ Cassandra Datastax Astra
- ☐ Microsoft Fabric

Kapcsolódó tantárgyak/területek

Szoftverfejlesztés

Üzleti
intelligencia

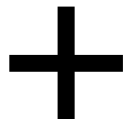
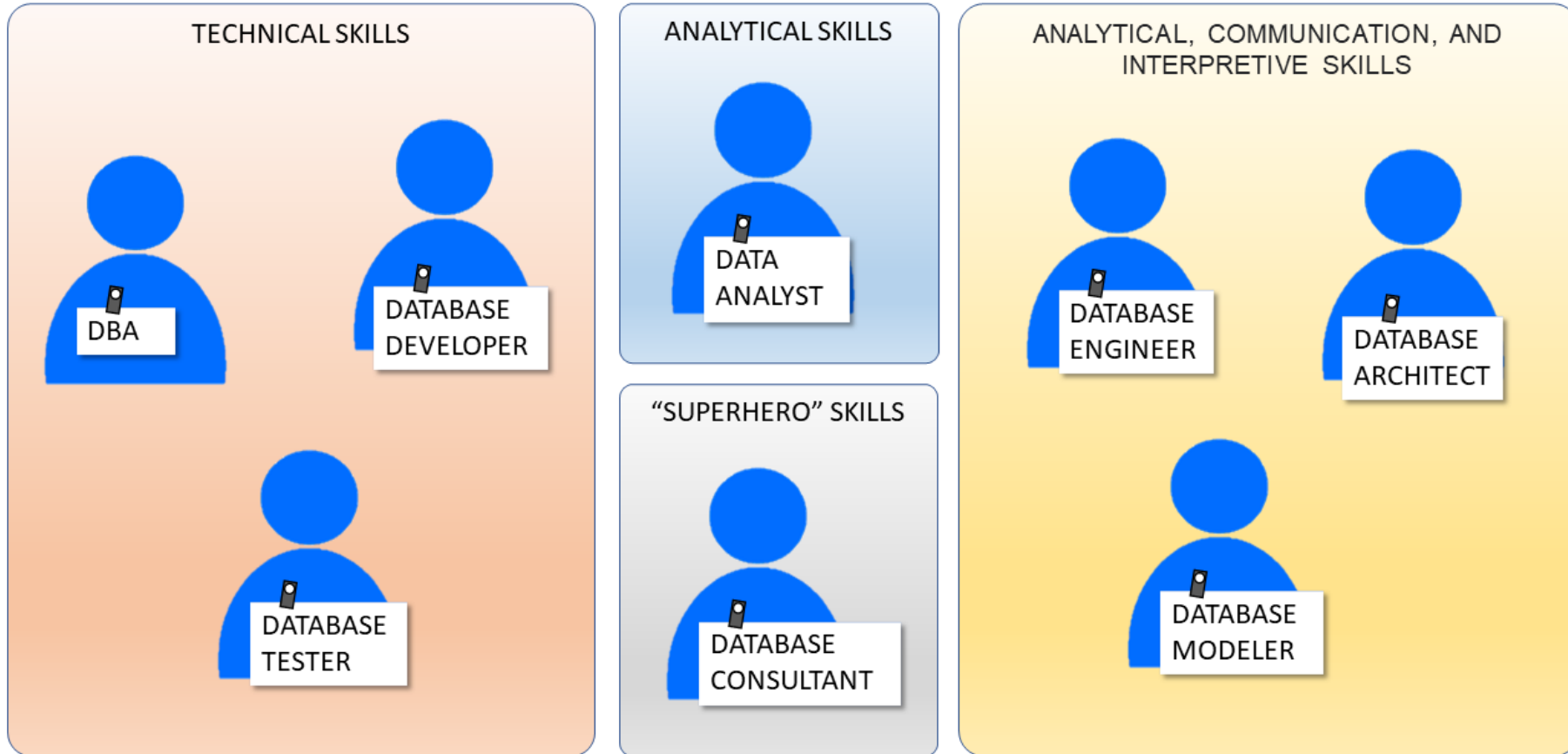
Adatelemzés,
adattudomány

Információs
rendszerek

Döntéstámogatás

IT Architektúrák

Hol alkalmazható a megszerzett tudás?

A kapcsolódó területek pozíciói, pl: webfejlesztő, statisztikus, gazdaságinformatikus stb.

3. Bevezetés

Miért van szükségünk adatbázisokra?

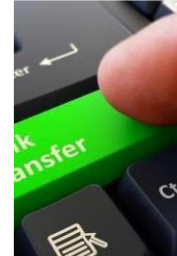
Nagy
adatmennyiség

Sok
felhasználó

Konziszten-
cia

Adatok
elemzése

Fontos: az adatok lekérdezhetők legyenek!

A kezdetek (1960 előtt)

- Még nem voltak adatbázisok
- Az adatokat a felhasználói programok kezelték
  - Az adatokat egyszerű fájlokban (pl. szöveges fájl) tárolták
  - A tárolás sémája esetleges volt
  - Lekérdezni csak a programból lehetett
- Minden egyes adattárolási és lekérdezési feladatra külön programot kellett írni

1960-as évek eleje

Egyre
problémásabb
adatkezelés

Nem mindegy,
hogyan
tároljuk az
adatokat

Szükség van
valamilyen
logikára

Megjelentek
az első
adatmodellek

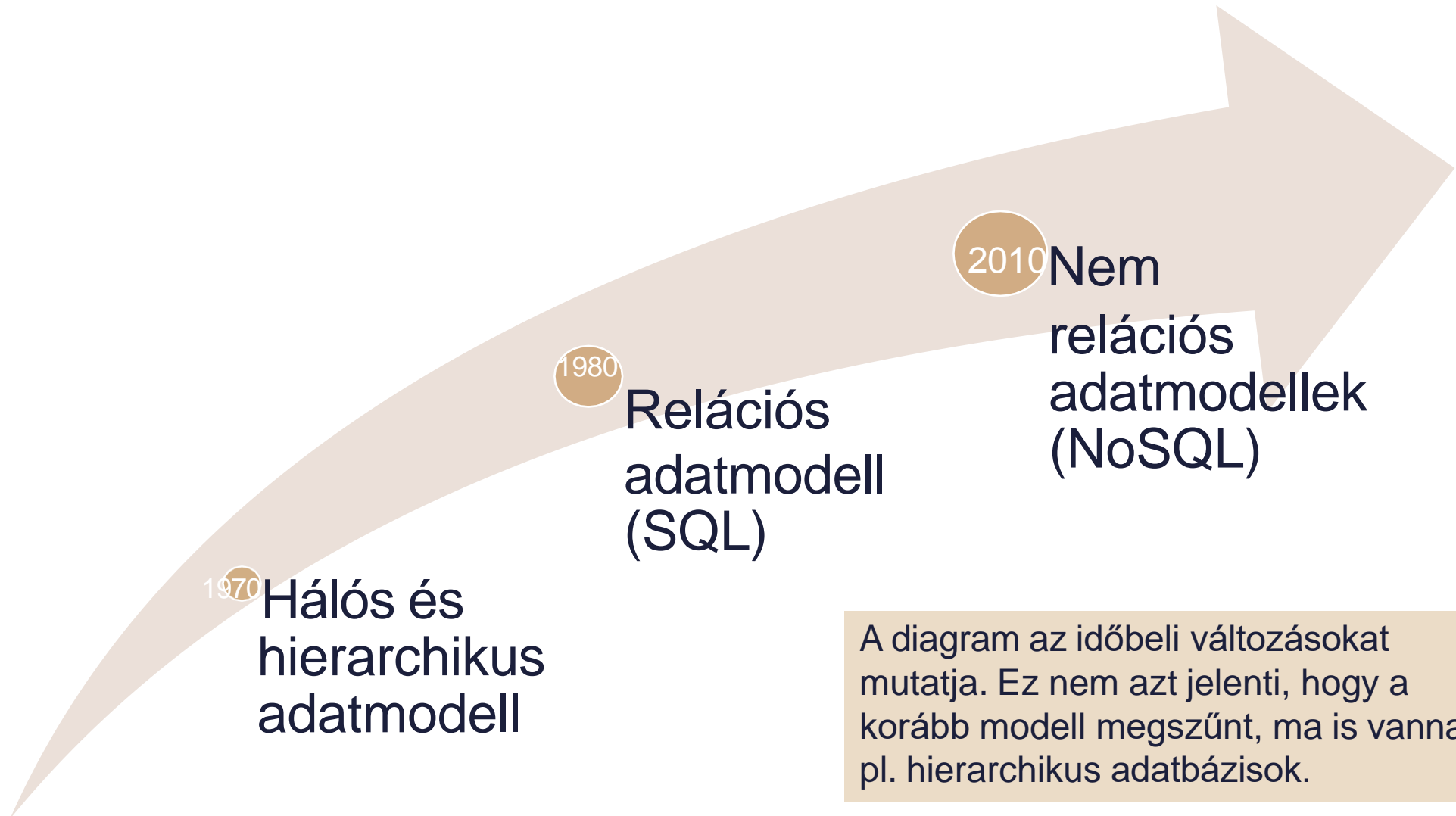
Az 1960-as évek

- Az első adatbázisok és adatmodellek megjelenése
  - IDS (Integrated Data Store)
    - Az egyik legelső adatbáziskezelő
    - Charles Bachman fejlesztette ki
  - CODASYL
    - A hálós adatmodell megfogalmazása
    - COBOL programozók fejlesztése
  - IMS (Information Management System)
    - IBM fejlesztése
    - Hierarchikus adatmodellt használt

Az 1960-as évek után

- Sorra jelentek meg az új adatmodellek, és ezekre épülve az új adatbáziskezelő rendszerek
- Minden adatmodellnek voltak közös elemei
  - Olyan dolgok, amelyekről adatokat tárolunk (egyedek)
  - Az adott dolgok jellemzői (tulajdonságok)
  - Az adott dolgok közötti összefüggések (kapcsolatok)
- **A domináns adatmodell a relációs lett**
- Napjainkban megjelentek és kezdenek elterjedni a nem relációs (NoSQL) adatbázisok

Az adatmodellek fejlődésének mérföldkövei

4. Alapfogalmak

Alapfogalmak

- Adatmodell
- Adatbázis
- Adatbáziskezelő rendszer
- Adatbázis rendszer

Egyedek (entitások)

A valós világ olyan dolgai, amelyek minden más dologtól megkülönböztethetők

Pl: autó, személy, termék

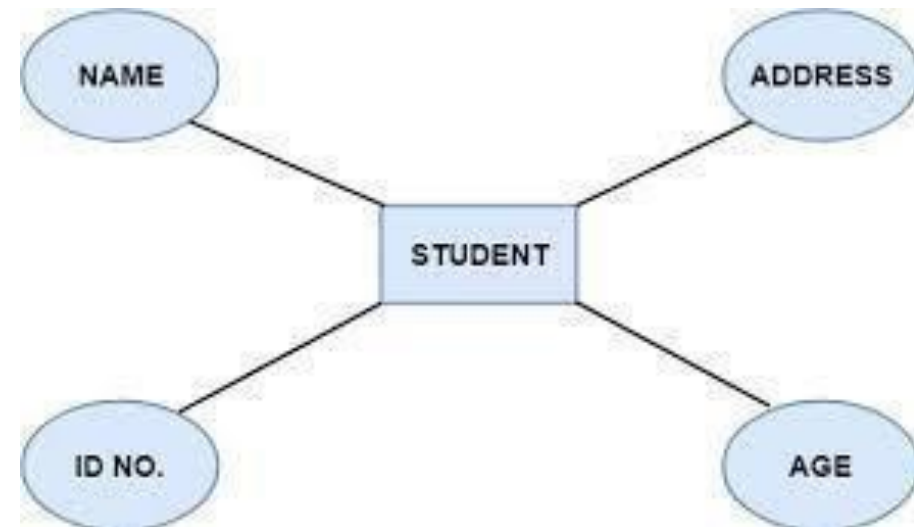
Tulajdonságok

Az egyedeket tulajdonságaikkal írjuk le, azaz a tulajdonságok az egyedek belső szerkezetét jelentik.

Pl:

A tanuló egyed tulajdonságai lehetnek:

- Azonosító
- Név
- Életkor
- Cím stb.

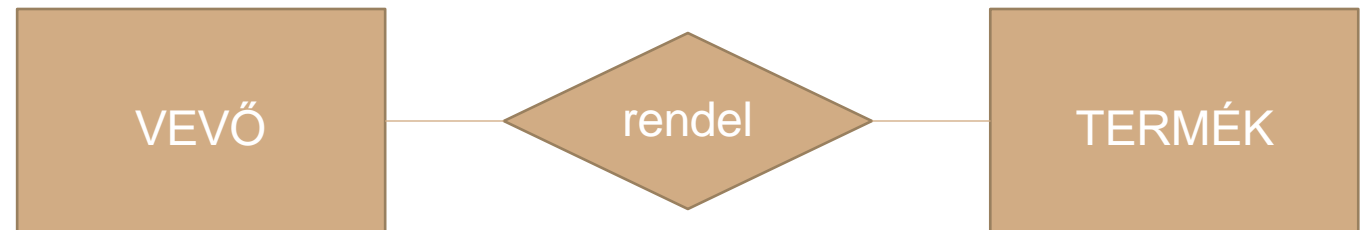

Kapcsolatok

Az egyedek közötti viszonyt kapcsolatnak nevezzük.
Másképpen fogalmazva a kapcsolat az egyed külső szerkezete

Példák:

VEVŐ-TERMÉK
TERMÉK-ELADÁS
TANULÓ-ISKOLA

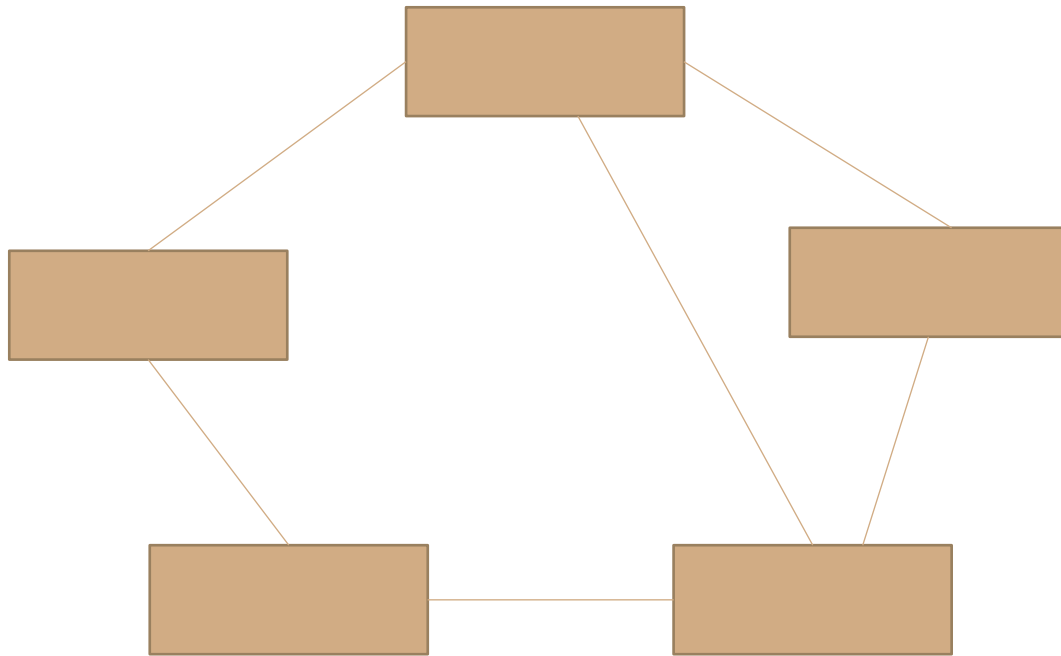

Adatmodellnek nevezzük az egyedek, tulajdonságok és kapcsolatok halmazát

Tipikus adatmodellek:

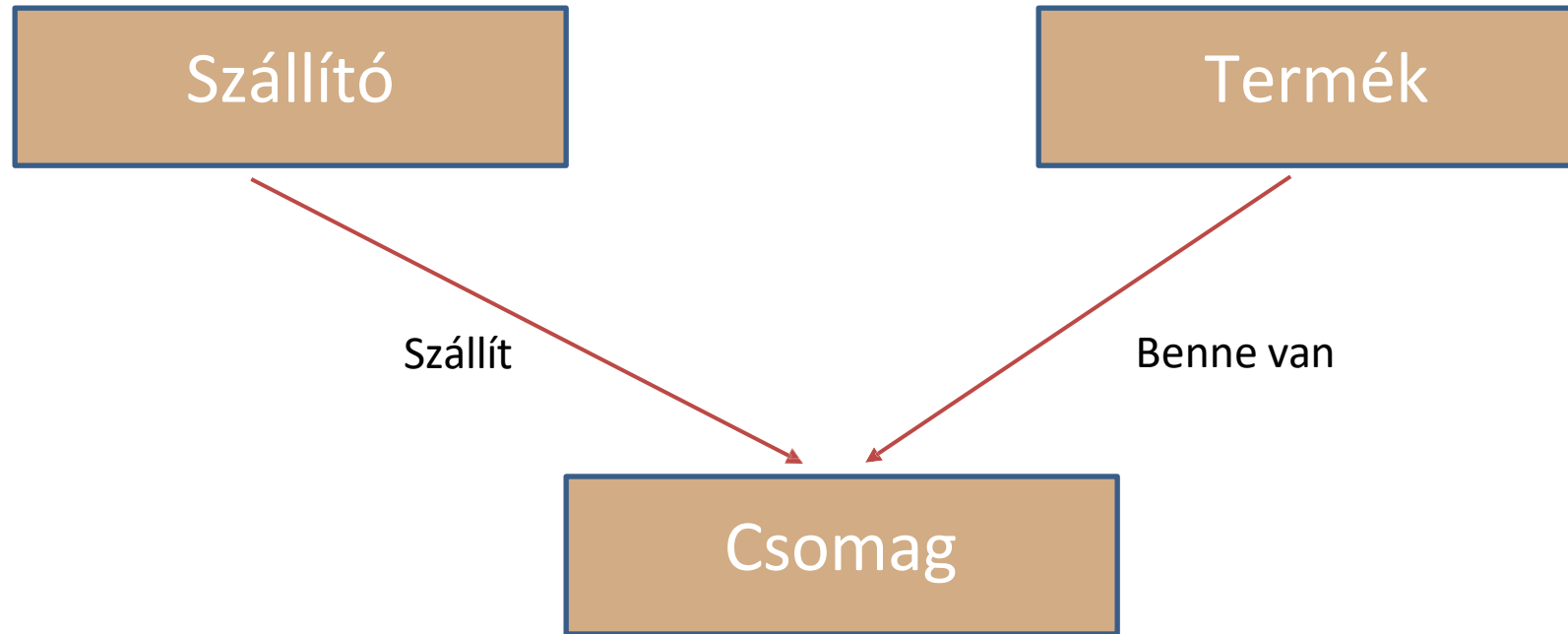
- ☐ Hálós adatmodell (gráf)
- ☐ Hierarchikus adatmodell (fa)
- ☐ **Relációs adatmodell (táblák)**
- ☐ Nem relációs adatmodellek

Hálós adatmodell

Olyan gráf, ahol a
csomópontok az egyedek, az
élek a kapcsolatok

Hálós adatmodell – példa (séma)

Hálós adatmodell – példa (adatokkal)

Szállító

Kod	Név	Cím
001	XY Kft	BP
002	ZZ Rt	Vác

Termék

Kód	Név	EgysÁr
T01	Tej	250
T02	Tea	500
T03	Kóla	350

Csomag

DB	Ár
25	50000
33	16500

Szülő	Gyerek

Szülő	Gyerek

Hálós adatmodell – előnyök és hátrányok

Egyszerű elv

Többféle
kapcsolat
kezelése

Az adatok
könnyen
elérhetők

Adatintegritás,
adatfüggetlenség

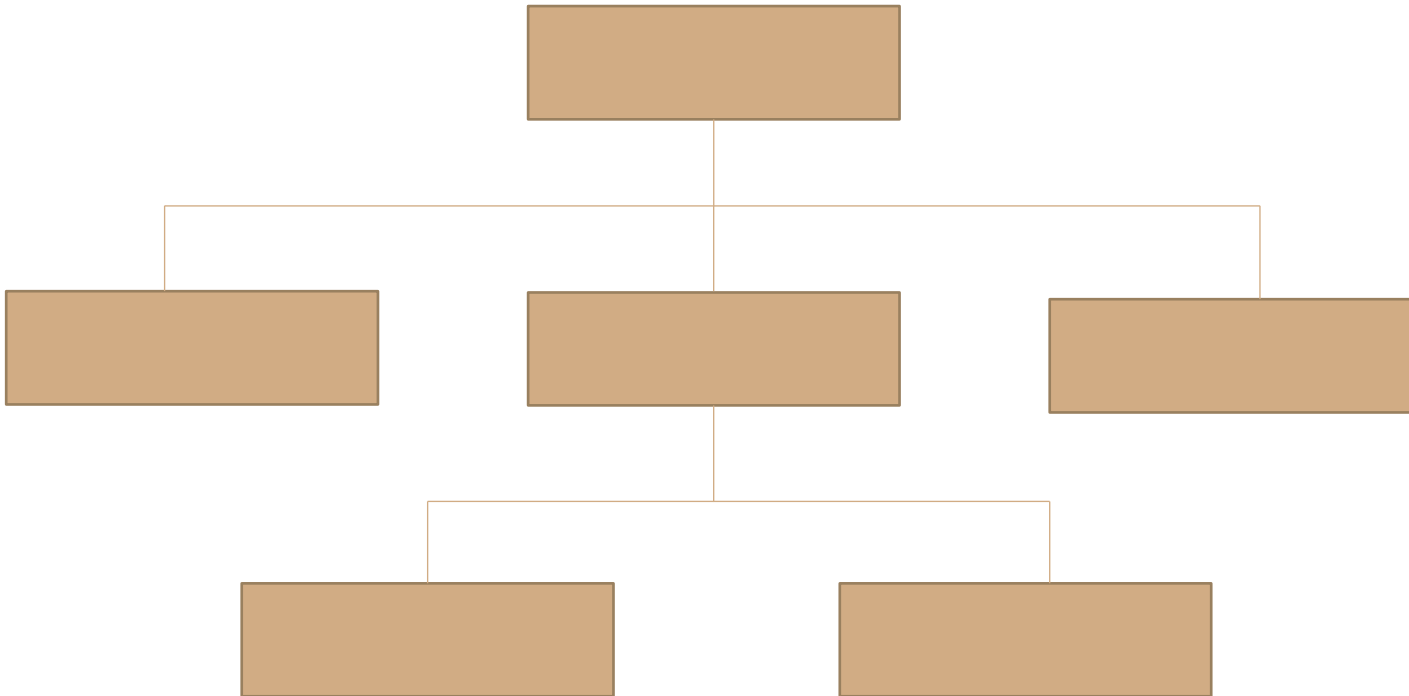
A mutatók
kezelése

Komplex
lekérdezések

Adatok
törlése,
módosítása

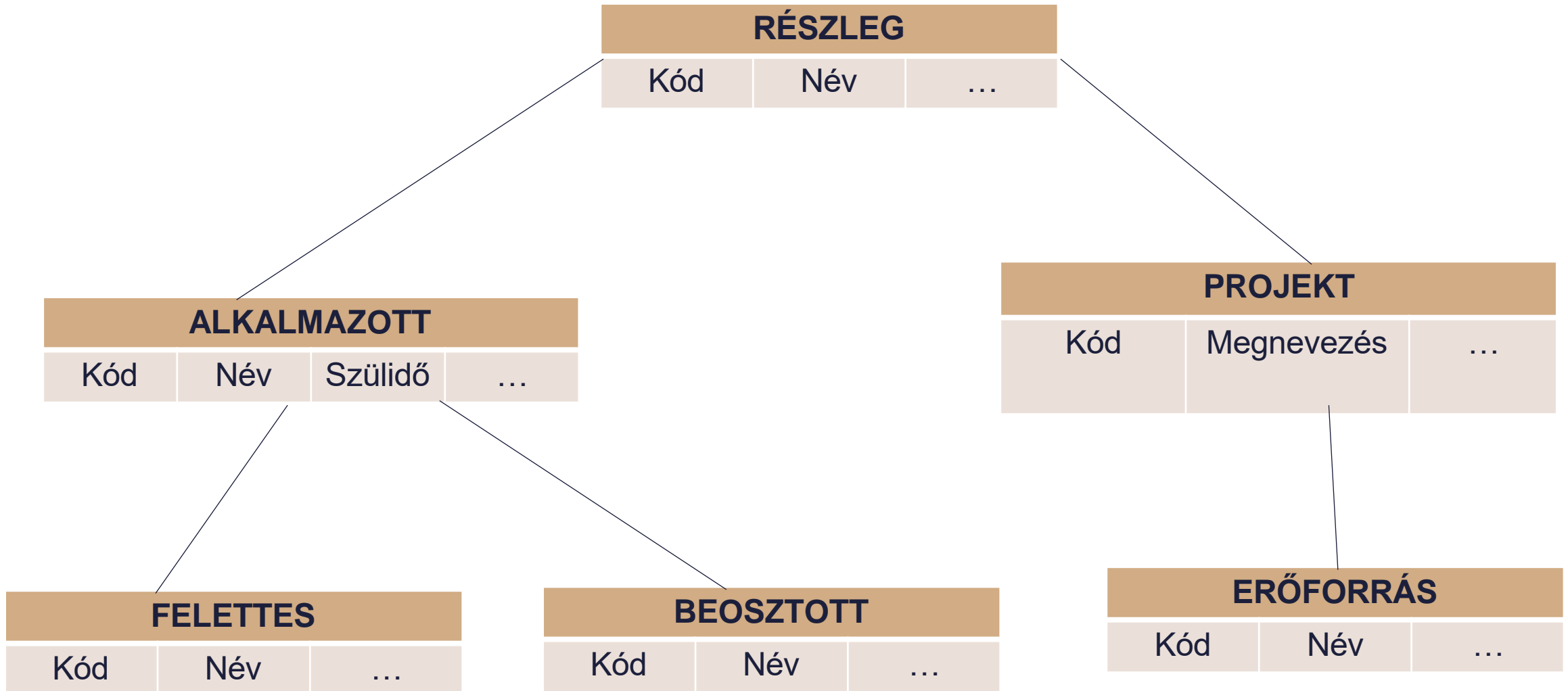
Séma
módosítása
nehéz

Hierarchikus adatmodell

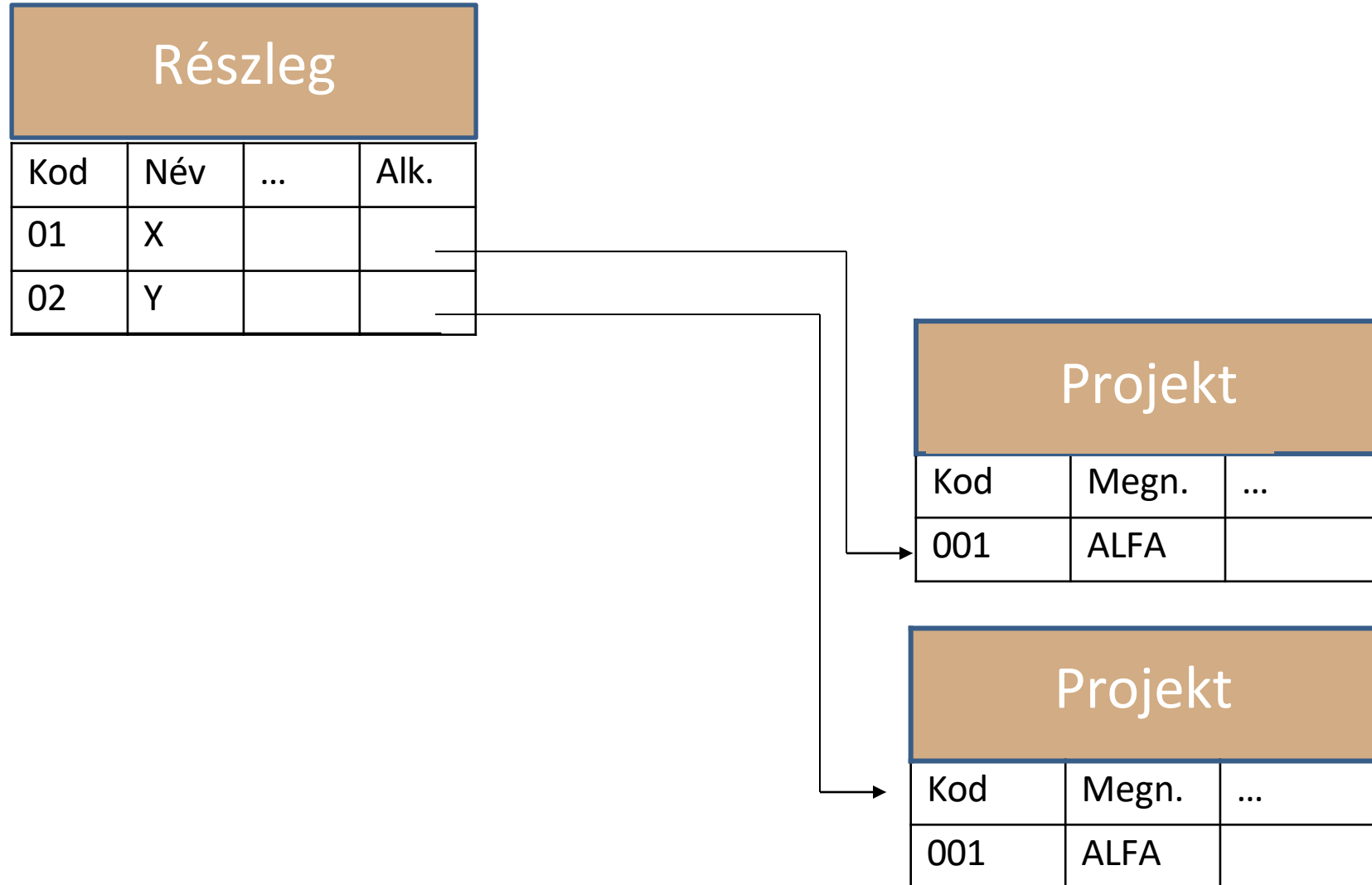
Olyan fa struktúra,
ahol a csomópontok
az egyedek, az élek
a kapcsolatok

Hierarchikus adatmodell – példa (séma)

Hierarchikus adatmodell – példa (adatokkal) - részlet

Hierarchikus adatmodell – előnyök és hátrányok

Egyszerű elv

Adatok
megosztása

Az adatok
gyorsan
elérhetők

Természetes
hierarchiák
megvalósítása

Duplikációk

A fizikai
adattárolás
programfüggő

Adatok
törlése,
módosítása

Séma
módosítása
nehéz

Edgar Codd (~1970)

- Felmérte a hálós és hierarchikus modellek hátrányait
- Új alapelveket javasolt (12 pontban)
- Ötleteinek lényege
  - Egyszerű adatszerkezetek használata
  - Adatok elérése magasszintű programnyelven
  - Fizikai adattárolás függetlensége

➔ Megalkotta a relációs adatmodellt

Relációs adatmodell

Relációs adatmodell esetén

- Az egyedek táblák (relációk)
- A tulajdonságok a táblák oszlopai (attribútumok)
- A kapcsolatok indirekt formában vannak jelen

Relációs adatmodell - példa

student_id	name	age
1	Akon	17
2	Bkon	18
3	Ckon	17
4	Dkon	18

subject_id	name	teacher
1	Java	Mr. J
2	C++	Miss C
3	C#	Mr. C Hash
4	Php	Mr. P H P

student_id	subject_id	marks
1	1	98
1	2	78
2	1	76
3	2	88

Mi történt 1980 és 2010 között?

- A relációs adatmodell egyeduralkodó lett
  - Megjelentek újabb adatmodellek (pl. objektumorientált), de tömegesen nem terjedtek el
  - Elterjedtek viszont az adattárházak
  - Tömegessé váltak az internetes, adatbázisokra épülő alkalmazások
  - A kezelendő adatmennyiség sokszorosára nőtt
- ➔ A relációs adatbázisok egyre több kihívással néztek szembe

2010 után

Nem relációs (NoSQL) adatmodellek megjelenése

- A legtöbb esetben egy régi ötlet újragondolását jelentik
- Nincs szabványos lekérdező nyelvük
- Részletesebben ld. 9-13. előadásokon

Napjainkban + Közeljövőben

Relációs és nem relációs adatbázisok együttélése

- A közöttük lévő határok elmosódnak (pl. NewSQL)
- Hibrid rendszerek
- Többmodelles adatbázis rendszerek
- Felhős adatbázis rendszerek (DBaaS)
- Adattavak (Data Lake)

Alapfogalmak - Adatbázis

Adatbázisnak nevezzük az egyedeknek és kapcsolataiknak valamilyen adatmodell szerinti elrendezését

Alapfogalmak – Adatbáziskezelő rendszer

Programok olyan gyűjteménye ami lehetővé teszi a felhasználók számára adatbázisok készítését és fenntartását.

Fontosabb feladatai:

- Adatok logikai és fizikai tárolása, karbantartása
- Adatok megjelenítése (lekérdezése)
- Egyidejű hozzáférések kezelése
- Jogosultságok kezelése
- Adatok mentése és helyreállítása
- Adatintegritás biztosítása
- Programozói és kommunikációs interfész biztosítása

ORACLE®

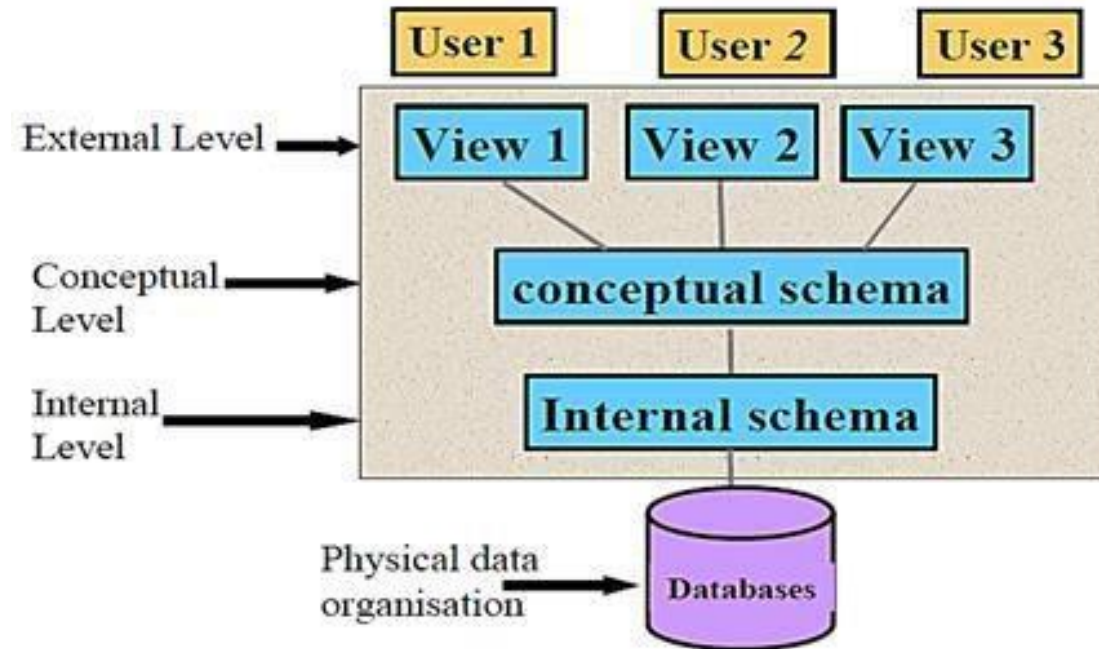

ANSI/X3/SPARC modell

Külső szint

Konceptcionális
szint

Belső szint

Az adatbáziskezelő
rendszert három szintre
osztja fel

Adatfüggetlenség:

Egy adott szinten történő változás nem érinti a felett lévő szinteket.

Pl: ha megváltoztatjuk a fizikai tárolás módját, az nem érinti a felhasználók lekérdezéseit

Alapfogalmak – Adatbázis rendszer

Az adatbáziskezelő rendszer és az adatbázisok együttese

DBMS + DATABASE

**Köszönöm
a figyelmet!**